

Ana Marija Pavlič, pedagoginja

DV Ivanić Grad

“Dijete nikad nije premalo za slikovnice i knjige. Ne dati mu knjigu dok ne nauči čitati isto je što i ne pričati mu dok ne nauči govoriti.”
Penelope Leach

Akcija: ČITAM, DAM, SRETAN SAM!

"Čitaj mi!" prva je nacionalna kampanja za promicanje čitanja naglas djeci od rođenja. Pokrenuta je povodom Europske godine čitanja naglas (2013.), a pod pokroviteljstvom Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Cilj kampanje je poticati roditelje i druge odrasle da s čitanjem naglas djetetu započnu već od njegova rođenja kako bi čitanje postalo dijelom svakodnevnog ugodnog druženja roditelja i djece, te kako bi se stvorila posebna emocionalna veza između djeteta i odrasle osobe koja mu čita. Podjednako važan cilj jest poticati roditelje da s najmlađom djecom što prije počnu dolaziti u lokalnu narodnu knjižnicu.

Ove godine naš se vrtić uključuje u ovu kampanju, te se povodom Međunarodnog dana darivanja knjiga 14.2.2017. pridružujemo akciji ČITAM, DAM, SRETAN SAM! prikupljanja dječjih knjiga i slikovnica, lektira ili knjiga za odrasle. Cilj je prikupiti što više slikovnica i obogatiti fond slikovnica u našim skupinama, ali i promovirati važnost čitanja s djecom i djeci u obitelji i vrtiću. Akcija doniranja slikovnica traje do 14.2.2017., stoga posjetite naše kutiće za roditelje i saznajte kako se uključiti.

U sklopu akcije prikupljanja slikovnica Dječji vrtić će organizirati i mnoge druge aktivnosti s cijem promoviranja važnosti čitanja i razvijanja ljubavi prema knjizi od najranijih dana, kao i upoznavanja s knjižnicom kao mjestom gdje “žive” knjige.

Zašto je važno čitati naglas djetetu od najranije dobi?

Mnogi važni dokumenti i strategije vezane uz čitanje naglašavaju da je upravo metoda glasnog čitanja ključna za razvijanje čitateljskih navika i kasniji uspjeh u školi te općenito uspjeh u stjecanju znanja i vještina. Glasno čitanje djeci često služi i prevenciji poteškoća u čitanju koje se mogu javiti već u najranijoj dobi. Da ne bude zabune, izuzetno je važno čitati djeci svih uzrasta, a ne samo najmlađima.

Evo nekoliko činjenica zašto je važno čitanje naglas te savjeta i ideja za provedbu glasnog čitanja djeci najmlađe dobi:

- Glasno čitanje stavlja knjige u središte pažnje te ih predstavlja kao izvore ugodnog, vrijednog i uzbudljivog iskustva. Djeca, koja od najranije dobi nauče vrijednost knjiga, najčešće postanu vrsni samostalni čitatelji.
- Glasno čitanje pomaže djeci povezati ono što vide, čuju i pročitaju. Glasno čitanje odraslih djeci proširuje dječji vokabular i proširuje njihovo opće znanje.
- Glasno čitanje omogućuje roditeljima, bakama i djedovima, braći i sestrama, učiteljima, rodbini i prijateljima da budu čitateljski uzori djeci. Na taj se način njihova ljubav prema knjizi lako prenosi na djecu.
- Glasno čitanje djeci otkriva literaturu koju možda nikada sami ne biste otkrili, poput poezije, kratkih priča...
- Glasno čitanje omogućuje djeci upoznavanje s književnim jezikom koji se znatno razlikuje od svakodnevnog govora, ili jezika koji se čuje na televiziji, pročita u novinama ili čuje u filmovima. Na taj način djeca bolje razumiju složene rečenične strukture.
- Glasno čitanje omogućuje djeci maštanje o ljudima, mjestima, vremenima i događajima koje nisu upoznali ili doživjeli.
- Glasno čitanje stvara vezu između djeteta i odraslog koji mu čita te im tako osigurava zajedničke teme za razgovor. Govorenje i razgovor pomažu u razvoju vještina čitanja i pisanja.
- Glasno čitanje pomaže razvoju kognitivnih sposobnosti kroz razgovore o pročitanoj.
- I na kraju, ali ne i manje važno - glasno čitanje je zabavno!

Čitanje u obitelji

- Glasno čitanje u obitelji može postati ritual tijekom djetetovog odrastanja.
- Glasno čitanje može postati aktivnost koja zbližava tinejdžere i mlađu braću i sestre. Bake i djedovi, ujne i ujaci, tete i stričevi te bliži i dalji rođaci mogu čitati djeci dok s njima provode vrijeme. Tako se jednostavno mogu stvoriti nove prilike za glasno čitanje djeci svih uzrasta.

Kada čitati

- Čitati naglas treba kada odgovara svim sudionicima čina čitanja: ujutro, poslijepodne, navečer, bilo da se radi o točno određenom terminu ili je riječ o spontanom čitanju – kada su i dijete i odrasli raspoloženi za priču – a to se može odvijati u autu, u liječničkoj čekaonici, u autobusu, u gradu, u parku, na izletu...

Trajanje čitanja

- Čitati treba onoliko dugo dok djeca žele slušati. Djecu ne treba prisiljavati na slušanje priče. S vremenom djeca razvijaju koncentraciju pa se vrijeme slušanja priče produljuje. Samo 15 minuta glasnog čitanja dnevno pomaže djetetovu cjelokupnom razvoju.
- Neka djeca vole slušati priču dok crtaju ili se igraju nekom igračkom pa je i to preporučljivo.

Čitanje naglas djeci od rođenja

Čitajte djeci naglas od rođenja kako bi ona...

- ...mogla povezati čitanje i knjige s ugodnim osjećajima.
- ...mogla čuti zvukove, rime i riječi.
- ...mogla koristiti svoja osjetila sluha, vida i opipa.
- ...mogla stvarati zvukove – od gugutanja do riječi.
- ...mogla pokazati na sliku, a osoba koja čita imenovati to što dijete pokazuje.
- ...počela razumijevati da slike prikazuju određene predmete iz njihove okoline.
- ...dakako – mogla uživati u glasnom čitanju!

Ideje kako čitati djetetu

- Uzmite dijete u krilo i to tako da ono može gledati slikovnicu.
- Igrajte se riječima, stvarajte rime, pjevajte, uključite ime djeteta u priču ili pjesmu jer djeca to vole.
- Dijete će htjeti dirati, hvatati, okusiti slikovnicu jer dijete tako uči i upoznaje svijet oko sebe, pa mu možete dati igračku koju će držati dok zajedno čitate.
- Ne zamarajte se brojem pročitanih stranica. Nekada ćete pročitati jednu ili dvije stranice. S vremenom će taj broj porasti.

Knjiga za djecu želimo objelodaniti boravak djeteta u bolnicama, domovima zdravlja i drugim zdravstvenim ustanovama u kojima se nalazi mnogo djece. Sudjeluj u praktičkoj kampanji "Čitaj mi!" i daruj novu ili rabljenu slikovnicu koju si pročitao (ili prečitao)

- Neka dijete slobodno okreće stranice. Možda će djetetu biti zanimljivija sama knjiga od čitanja. Dopustite mu da se poigra s knjigom.
- Obavezno pokazujte ono o čemu govorite, opisujte što se događa na slikama.
- Uključite dijete u priču. Postavljajte pitanja: Što je ovo? Gdje je nešto na slici? I pričekajte da dijete odgovori ili pokaže.
- Potaknite dijete da se uključi u priču – neka oponaša zvukove ili glasove životinja ili neka ponavlja za vama rimu.
- Zadržite se na stranici koliko god je potrebno i koliko god se djetetu sviđa, no ukoliko se djetetu više ne sluša, ostavite knjigu sa strane.

Glasno čitanje aktivnost je koja uključuje cijelu obitelj – roditelje, bake i djedove, braću i sestre, rođake, ali i prijatelje. Izuzetno je važno za razvoj kognitivnih sposobnosti djece, a osobama koje su uključene u glasno čitanje djece, osigurava čvrstu vezu s djetetom.

Godina 2013. posvećena je čitanju naglas. Budite dio projekta "Čitaj mi!", čitajte i potičite djecu da i sama glasno čitaju, bez obzira na dob djeteta i/ili odraslih.

Izvori:

1. Koralek, D. Reading aloud with children of all ages. www.communityplaythings.com/resources/articles/reading/readingaloud.html (17-03-2013)
2. Polette, K. Reasons to read aloud to children. www.education.com/reference/article/reasons-read-aloud-children (17-03-2013)

Ritual čitanje prije spavanja

Uspostava svakodnevnih rituala izuzetno je korisna i poželjna za bebe i malu djecu. Ritualima im omogućuju svojevrsno snalaženje u vremenu. Obzirom da ne poznaju načine mjerenja vremena, svakodnevno redanje aktivnosti ulijeva im osjećaj sigurnosti. Svakodnevno ponavljanje slijeda npr.: večera – kupanje – čitanje – spavanje ubrzo će djeci omogućiti spoznaju što slijedi nakon čega. Na taj će način shvatiti, primjerice, da nakon čitanja slijedi spavanje što mu daje osjećaj sigurnost i povjerenje. Uspostavom rituala u ranoj dobi djecu se ujedno usmjerava i pomaže im pronaći način za uspostavu reda u samostalnom organiziranju aktivnosti.

Ritual čitanja potrebno je učiniti takvim da ga dijete zavoli, da svaki dan jedva čeka tih desetak-petnaestak ili više minuta druženja s knjigom i odraslim koji mu čita.

Čitanje bebama

Bebe koje su premale da bi razumjele priču može umiriti glas roditelja koji mu čita. Za roditelja i bebu to su trenuci posebne bliskosti, ugone i opuštanja. Za bebe je od izuzetne važnosti slušati što više različitih glasova i zvukova, ali i ponavljati ih. Dobro je mijenjati ton, visinu i jačinu glasa prilikom čitanja. Za to izvrsno mogu poslužiti pjesmice u stihovima koji se rimuju. Nije nužno da se slikovnica čita od riječi do riječi. Neka slika u slikovnici može poslužiti

samo kao osnova za priču ili razgovor. Djeci je poželjno i postavljati pitanja koja se temelje na slici iz slikovnice – npr. ako slika prikazuje medvjeda, pitanje može glasiti: „Misliš li da je ovaj medvjed umoran?“ Razumljivo je da beba neće na njih odgovoriti, nego će to činiti roditelj, ali će mu pomoći u razvoju slušne osjetljivosti i receptivnog rječnika (koji razumiju).

Čitanje maloj djeci

Maloj djeci bit će zanimljivo ako sama odaberu knjigu koja će im se čitati. Na taj način osjećat će se uključena. Ponekad je izbor dobro suziti na one koje i roditelj voli pa će tako uživati zajedno. Poželjno je iznova čitati knjige djetetove omiljene knjige. To doprinosi učenju jezičnih struktura, načinima funkcioniranja priče te poboljšava pamćenje. Kod čitanja knjige koja se čita prvi puta, dobro je iskoristiti priliku pitati dijete (koje već razumije radnju i zna govoriti) što misli da će se sljedeće dogoditi.

Čitanje, pričanje, prepričavanje, razgovor

Slike u slikovnici uvijek mogu poslužiti za razgovor, a priče za povezivanje priče iz slikovnice s pričama iz stvarnog života. Priče je moguće i prepričati ili primjerice izmijeniti završetak kako bi djetetu bilo zanimljivije.

Obzirom na sve blagodati koje proizlaze iz čitanja djeci i s djecom, ritual čitanja prije spavanja poželjno je prakticirati još dugo nakon što dijete nauči samostalno čitati.

Samo 15 minuta čitanja dnevno pomaže djetetovom cjelokupnom razvoju!

SLIKOVNICA

Slikovnica je najčešće prva knjiga s kojom se dijete susreće i može biti

- bez teksta ili sadržavati slike i tekst
- načinjena od: kartona, različite vrste plastike, različite vrste tkanine, spužve
- različitih pravilnih i nepravilnih oblika: (četvrtasti, ovalni, nepravilni – oblik životinja, trodimenzionalni oblici prikladni za manipulaciju rukama, npr. na razvlačenje – harmonika, ili se dijelovi u slikovnici mogu otvarati, zaklapati, preklapati, izvlačiti, povlačiti, opipavati (prozorčići, vrata, vezice za cipele, njuškice itd.), često su takve slikovnice igračke zbog čega se poistovjećuje i s igračkom

Slikovnica je knjiga namijenjena djetetu

Slikovnica dijete uči o svijetu, odgaja ga i pomaže mu savladati poteškoće s kojima se susreće

- pruža djetetu osnovne spoznaje o svijetu koji ga okružuje, omogućuje mu razvijati mišljenje – analizu, sintezu, usporedbu, uopćavanje, pomaže razumjeti uzročno-posljedične veze među stvarima i pojavama i doći do potrebnih informacija, daje djetetu povratnu informaciju o ispravnosti njegovih spoznaja o stvarima, odnosima i pojavama, uvelike podupire razvoj govora (informativna i spoznajna slikovnica)
- kod djeteta razvija književno-umjetnički ukus, bogati njegov rječnik, djeluje na njegove osjećaje, utječe na njegov stav i zanimanje za knjigu te pomaže razvijanju ljubavi prema čitanju iz užitka (umjetnička slikovnica)
- pomaže djetetu u rješavanju problemskih situacija. Njen sadržaj može se vezivati uz djetetove osjećaje, zdravlje, higijenske navike, osobine njegove ličnosti, ponašanje, odnose u obitelji i društvu (problemska slikovnica)

Slikovnica je sigurna za dijete

- ako odgovara sigurnosnim zahtjevima (pri izradi nisu korištene otrovne i nepostojane boje, nema oštre rubove ili uglove)

Slikovnica je kvalitetna

- ukoliko odgovara pedagoškim i estetskim kriterijima na koje utječu tekst, ilustracije, oprema i njihova usklađenost
- ilustracije trebaju biti skladnih boja i estetski vrijedne, realne kad pojašnjavaju pojmove, a maštovite kad obogaćuju doživljaj
- tekst u slikovnici mora biti jasan, smislen, zanimljiv, pisan u duhu hrvatskog jezika (ukoliko se radi o prijevodu), gramatički i pravopisno točan.

- Slova moraju biti dovoljno velika, po mogućnosti velika tiskana u pojmovnim slikovnicama jer će dijete sliku percipirati zajedno s tekstom
- ako za se njen nastanak jamči autorskom odgovornošću (istaknuta su imena autora i ilustratora i drugih stručnjaka koji su sudjelovali u njenom nastajanju, ne samo izdavač). Ukoliko je anonimna, u njezino je podrijetlo i kvalitetu potrebno sumnjati.
- ako je u skladu s razvojem; sposobnostima, znanjima, interesima i potrebama upravo djeteta kojemu se daje u ruke ili mu je se čita

Kvalitetna slikovnica "raste" s djetetom

- nije svaka slikovnica primjerena bilo kojem djetetu
- djetetovim odrastanjem i sazrijevanjem mijenja se i potreba za slikovnicom koja je u skladu s razvojem djeteta
- mlađem djetetu trebaju slikovnice bez teksta ili vrlo malo teksta, s više slika jer mu slike omogućuju učenje, uspoređivanje i povezivanje s onime što vidi u svojoj okolini
- mlađoj djeci potrebne su slikovnice koje predmete i pojave prikazuju što realnije jer im je svrha što vjernije prenijeti informaciju iz okoline
- s djetetovim odrastanjem dolazi do promjena u važnosti teksta, što je dijete starije, potrebne su slikovnice s više teksta i manje slika.

Od rođenja - 6 mjeseci

- od najranije dobi (dok samo sluša glas odraslog) djetetu se mogu čitati duži tekstovi jer se na taj način potiče razvoj slušne osviještenosti kod djece
- u prvoj godini života djetetu su potrebne i ujedno zanimljive slikovnice koje sadrže pjesmice i brojalice. Takvim se slikovnicama podupire razvoj osjećaja za glasove, ritam i intonaciju govora. To je osnova za pravilan razvoj govora.

6 - 12 mjeseci

- pojmovne slikovnice, bez teksta ili one u kojima se uz sliku nalazi i opis predmeta ili zanimljivi stihovi (rima ne smije biti "nategnuta" -), koje su izrađene od tkanine, spužve, plastike ili čvrstog kartona i mogu se primjerice slagati u različite oblike (likove životinja, harmonike, lepeze, kućice)
- slikovnice za tu dob djeteta trebaju imati što manje detalja jer odvlače pažnju i mogu dati krive informacije o predmetima i pojmovima o kojima dijete tek uči

- slikovnice kojima se žele prenijeti informacije iz okoline trebaju sadržavati što vjernije, realnije slike, najbolje s fotografijama jer preko slike dijete stječe predodžbu o realnom predmetu, kasnije pojam. To je osnova za razvoj apstraktnog mišljenja u kasnijoj dobi.

12 - 24 mjeseca

- i dalje su potrebne pojmovne slikovnice
- krajem druge godine, kad dijete razumije jednostavnije radnje i problemske situacije prikladne su slikovnice koje sadrže određenu priču

24 - 36 mjeseci

- prikladne su slikovnice i ilustrirane knjige koje govore o životinjama, zbivanjima u okolini, životu ljudi i djece te sadrže jednostavnije zaplete koji su prepoznatljivi i bliski djetetu. Dijete se počinje zanimati za radnje koje prikazuju različite postupke u određenim situacijama, počinju razlikovati dobro od zla, poželjno od nepoželjnog. (Složnije priče, kao i basne, bajke i priče prikladne su tek za stariju predškolsku dob djeteta.)

Pri određivanju primjerenosti slikovnice za određeno dijete potrebno je uzimati u obzir i individualne sposobnosti, znanja i potrebe upravo djeteta kojemu je namijenjena. Zainteresiranost djeteta za određenu slikovnicu ovisit će pak i o iskustvu koje ima u svakodnevnom životu, posebice u igri, a dakako, i s čitanjem, pričanjem i slikovnicama.

